

Proiect de istorie a culturii băcăuane

„Bacăul cultural. File de istorie. Partea a I-a. Origine – denumire – personalități – aspecte inedite – probleme controversate”. În redactare, autorul, Liviu Chiscop, este secondat de doi consultanți științifici, profesorii Eugen Șendrea și Relu Leoveanu, prefața este semnată de prof. univ. dr. doc. Constantin Marinescu iar postfața de conf. univ. dr. Ioan Dănilă. Când ieși în mână un document astfel etichetat, trăiești din sentimentul plăcut al întâlnirii cu o istorie culturală a Bacăului, ordonată cronologic, împletire de factologie și legendă, virtuozități de interpretare, sumă de inedite și confirmări, într-o lectură instructivă și, de ce nu, confortabilă. O calmă și atractivă fluentă menită să demonstreze că – vorba lui Adrian Cioroianu, „istoria este cea mai frumoasă poveste”.

Dar, parcurgând cartea, ești invadat de o ușoară dezamăgire constatând că este vorba de o colecție de studii, articole, recenzii, note pe cele mai diverse paliere: evocarea unor personalități, aprofundat (Grigore Tabacaru) ori expeditiv (Iulian Antonescu), a unor momente însemnate privind publicistica sau învățământul, dar și elemente de biblioteconomie sau folclor. Amănunte, opinii, fragmente, uneori pagini întregi se repetă jenant, lipsind puterea, „de a topi” materialul în așa fel încât să se obțină cursivitatea proprie unei lucrări unitare dorite de cititor. Așteptările sunt cu atât mai mari cu cât Liviu Chiscop, unul dintre cei mai valoroși profesori pe care îi are Bacăul, poate fi văzut aproape zilnic la Biblioteca Județeană, total cufundat în documente, publicații, broșuri, pliante, volume. Răscolește cu trudă și patimă adevărați „munți de informații”, căutând explicații, delimitări, similitudini între evenimente. De peste 40 de ani Liviu Chiscop răspândește în presa românească studii și articole ce evocă trecutul „cetății baco-viene” și informează despre ultimele

diescoperiri. Scrupulos, exigent și talentat el se dovedește abil în comunicarea ideilor, în construcția frazelor, notabil pe plan stilistic și având arta respectată cu acribie a cercetării, luând drept bază surse documentare atent verificate. Curajos, infirmă prejudecăți curente. Respinge aserțiunea că nu lumina izvoarelor ar fi decisivă ci capacitatea de a comenta: „Fără o judicioasă evidență a surselor, comentariul n-are cum opera, rămâne suspendat în gol”. El combate opinia încetățenită conform căreia orice legendă conține un sâmbure de adevăr, arătând că există legende inventate anume pentru a explica un toponim, produse pur fanteziste, în contradicție cu adevărul istoric sau lingvistic.

Trecând la fapte, Liviu Chiscop face un veritabil tur de forță combătând etinomul „bako” („călău”) pentru toponimul „Bacău”, o demonstrație de obiectivitate și probitate în actul cercetării științifice. Chiar și propria sa opinie este comunicată prin verbe la moduri verbale „Bacău” ar însemna, prin părțile Nășăudului, „un fel de opaiț”. Un pârcălab lăsat de Dragoș Vodă să stăpânească cetatea de la confluența Bistriței cu Siretul se va fi numit Bacău. Mai puțin convingător este cercetătorul atunci când încearcă să explice prin prisma acestui sens expresia „mi-am găsit Bacăul”, deși efortul este considerabil.

Bacăul – reper cultural românesc

În cuvântul introductiv autorul precizează că, aflat la al șaptelea veac de existență urbană, Bacăul este frate geamăn cu Iași, dar mai bătrân decât însăși capitala țării. Știind cursul domol al Bistriței zăgăzuite, vom citi cu surprindere că, la 1646, episcopul Marco Bandini remarcă localitatea „scăldată la răsărit de râul Bistrița, care se revarsă cu violență din munții Ardealului”. Etapa medievală se bucură de cercetări aprofundate, uneori duse

la pragul exagerării. „Dintre tipografiile menționate mai sus, doar două – cea de la Lwow și cea de la Kiev – au avut, în secolul al XVII-lea, relații directe cu Moldova. Să vedem deci care era situația fiecăreia dintre ele”. Urmează câteva pagini demne de pana lui P. P. Panaitescu sau cea a lui Dan Simonescu (istoric literar și bibliograf român). Se adaugă o surprinzătoare stăpânire a termenilor de stricte specialitate („letrine ornate, vignete fleuron și vignete cui – de - lampe”), amintind de acribia lui Al. Piru sau de nonșalanța cu care Șerban Cioculescu risipea mirolant o abundență de informații.

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea Bacăul deținea unica fabrică de hârtie din România. Dar, curiozitate șocantă, până în 1950, orașul n-a posedat o veritabilă Bibliotecă Publică. Explicațiile socio-economice oferite de Liviu Chiscop sunt insuficiente. A lipsit omul dedicat plinar unei asemenea întreprinderi. Clădirea pusă la dispoziție de autoritățile comuniste, vechea primărie, era improprie. Chiar și sediul actual pare a fi, conform ilustrației de la pagina 109, proprietatea Muzeului de Științe Naturale. Biblioteca Județeană are un fond de carte impresionant – 180 000 de volume din care 20 000 de volume alcătuiesc un fond special destinat cercetătorilor din domeniul istoriei, literaturii, lingvisticii, bibliofiliei. Se adaugă 5000 de colecții însumând periodice românești și străine. Poate nimeni dintre băcăuani nu a dedicat pentru două personalități, Grigore Tabacaru și Ion Luca un efort considerabil precum cel depus de Liviu Chiscop. Grigore Tabacaru ilustrează categoria intelectualilor autentici, cu potențial nativ și perfecționare prin obsesia studiului aprofundat, privați însă de șansă ori căzuți pradă unor nefaste conjuncturi.

Aristotel PILIPĂUȚEANU